

חדושי תורה והלכה

הרב זלמן נחמיה גולדברג שליט"א

ראש כולל "שבט מחוקק" (סדיגורא)

וחבר ביה"ד הרבני

בדין הכשרת מכוונות של אלוהול

קבלתי מכתבו ואני איני כדאי ששלח אלי שאיני עוסק בענינים אלו וראוי היה לרבנים היושבים עלי מדין העוסקים למעשה במתן הכשרים והם בקיאים בהלכה ובנוהג למעשה לכן אין מקום שאני אשיב בענינים הנוגעים ליתן הכשרים לרבים אכן אני רואה חובה לדון במה שכתב פלפלים ודברי חכמה והנה מה שכתב לדון שלא ^{להכשיר} ליתן להכשיר מכוונות שעושים אלוהול כיון שאלוהול דבר חריף הוא ובדבר חריף אין היתר של נותן טעם לפגם וא"כ לא ניתן להגעיל כלי שבלע שהרי הגעלה חוזר ובוולע ולכן כתב כתי"ר עצה להכניס במים שמגיעילים יוד שפוגם גם דבר חריף ובוזה ניתן להגעיל.

לענ"ד נראה על פי מה שכתבו התוס' חולין (ק.) ד"ה בשקדם וז"ל ולפי פירוש רבינו אפרים [דסובר דלא אמרינן חתיכה נעשית נבילה אלא בבשר וחלב ולא בשאר איסורים] ודאי נ"חא מה שציוה הכתוב להגעיל כלי מדין דהשתא יורה גדולה שאי אפשר להגעיל בתוך אחר היכי משתריא הא אין במים ס' לבטל האיסור ואי שיחזור ומגעילה בשניה [שאז יש ס' נגד האיסור שאם בכלי יש דרך משל פי עשר מגודל הכלי נמצא שבפעם הראשון נתערב האיסור במים וא"כ מה שהכלי חוזר ובוולע אינו בוולע אלא לפי חשבון נמצא שבהגעלה שניה יחזור ויבלע אחד ממאה מהאיסור ואם הכלי פי חמשה מגודל הכלי יגעילנה ג' פעמים אבל לדעת החולקים וסוברים שאומרים חנ"נ בכל האיסורים קשה] ואי שיחזור ומגעילה פעם שניה והלוא המים נעשים נבלה וחוזרים ואוסרים וכו' דזה אין לומר דכשאין בת יומא מגעילין אותה דהא לא אסרה תורה אלא כלי בת יומא וכו' עכ"ל וא"כ גם בנידון דידן יש למצוא דרך להגעיל כמה פעמים עד שיהיה ס' נגד האיסור והנה להלכה אף שפסק הרמ"א שחתיכה נעשית נבלה בכל האיסורים בסימן צ"ב ס"ה אכן לח בלח התיר שם הרמ"א בהפסד גדול בשאר איסורים והנה בנידון דידן לא ברור אם זה נחשב כהפסד גדול שנתיר בו חנ"נ לח בלח שאז נוכל להגעיל כמה פעמים עד שיהיה ס' שלכאורה אין כאן הפסד אלא מניעת הרווח או שלא יהיה אלוהול כשר וצ"ע אם ניתן להגדירו כהפסד גדול אכן באמת נראה שהגעלת כלי של יין נסך אין צריך שיהיה בכלי פי שישים ודי שיש בכלי פי שש מגודל הכלי וכמש"נ בסימן קל"ד ס"ה כמה יהא במים ויהיה בהם כדי לבטל טעם היין ששה חלקים כנגדו וכל שיש במים כשיעור הזה מותר אפילו בשתיה עכ"ל ולפי"ז ניתן להגעיל גם כלי גדול של יין נסך שהרי בכלי יש מסתמא פי ששה מגודל הכלי.

ולפי"ז נראה עוד שגם מה שהשתמשו לעשות הרבה פעמים אלוהול לא מיין ג"כ נחשב הגעלה אף שמסתבר שאלוהול העשוי מיין אוסר אלוהול העשוי ממאכלים אחרים בכל שהוא, שהוא מין במינו להלכה שקיימא לן שמין במינו אזלינן בתר שמא ולא בתר טעם והרי השם אלוהול שוה בשניהם מ"מ אם יש בכל הגעלה פי שש א"כ נמצא שנאסר אלוהול

"שולחן מלכים", שנה ב גליון א (ד) ענ"א תשנ"ג

הנעשה לא מיין בפעם הראשונה מכח כל שהוא וכל שנאסר במשהו לא אמרינן חנ"נ וכמש"כ הש"ך בסימן קל"ד ס"ק ט"ז ולכן אם עשו אלכוהול כשר כמה פעמים ויש באלכוהול הכשר פי ששה מהכלי א"כ לא נעשה בפעם הראשונה חנ"נ שכל שאין טעם הרי זה נאסר רק מכח יין נסך במשהו ולא נעשה נבלה ונמצא שחזר ובלע לפי חשבון ואם לבסוף יגעיל במים גם אם לא יהיה במים פי ששה יותר הכלי ולפי מה שנתבאר בט"ז סימן צ"ב סקט"ז שכל שנתערב מין במינו במשהו וחזר ונתערב במשהו מותר ולפי"ז גם בנתבשל אלכוהול כשר כמה פעמים והיה פעם ראשונה פי ששה מותר בפעם השני.

אכן כל זה לדעת הסוברים שמועיל הגעלה בכל המשקין אבל לדעת הרמב"ן שאין הגעלה אלא במים לא יועיל מה שנגעל באלכוהול אכן כבר כתב הרע"א בתשובה סימן פ"ג שבשעת הדחק אפשר להגעיל בשאר משקין אכן מה שדן אם ניתן להגעיל בזיעה בזה צריך עיון שאף שזיעה הרי היא כמים ובלעת ומבליעה מ"מ לגבי הגעלה לא נתבאר הדין אכן מסברה לכאורה אין הבדל בין מים לזיעת מים ואף אם נאמר שזיעת מים אינו כמים מ"מ נחשב כשאר משקה וכבר נתבאר שמגעילין בשאר משקה אבל אין לומר שזיעה אינה כמשקה אלא נידון כיבש לא יתכן לומר כן שהרי פסק השו"ע הרמ"א בסימן צ"ב ס"ח מחבת של חלב שנתנו בכירה תחת קדירה של חלב הזיעה עולה ונבלעת בקדירה ואוסרת אם היה חלב במחבת בעינן סיק בתבשיל שבקדירה נגד החלב שבמחבת וכו' עכ"ל ובסימ' ק"ח ס"א ברמ"א אם אפו או צלו איסור והיתר תחת מחבת אחת מגולין וכו' בזה אחר זה אין לחוש אלא א"כ הזיעה המחבת משניהם דאז אסור אפילו בזה אחר זה אם הון שניהם מגולים דהוי ככיסוי של קדירה וכו' עכ"ל ואם איתא שזיעה נידון כובש קשה למה אסור ההיתר אם יש בקדירה של היתר ס' נגד הזיעה ולמה צריך שיהיה בהיתר ס' נגד כל האיסור אלא ע"כ שזיעה נידון כמשקה ומעביר את הבליעה מהאיסור להיתר ומוכח שזיעה נידון כמשקה וא"כ נראה שניתן להגעיל בזיעה אכן יש לדון אם ניתן להגעיל בזיעה אף שנידון כמשקה. מ"מ אפשר שאין הזיעה מתפשט בכל הקדירה רק בכמה מקומות ולכן גם אם הזיעה מעבירה הבליעות אבל אינה כהגעלה אכן יש להוכיח מהדין שפסק הרמ"א בסימן צב ס"ז טפה שנפלה על גבי כיסוי קדירה דינה כנפלה על גבי שדירה נגד הרוטב והוא שהתחיל הקדירה להרתיח דאז עולה הזיעה תמיד ומגיע אל הכיסוי ויורד משם אל הרוטב ע"כ ואם היינו אומרים שיתכן שאין הזיעה מתפשט בשום בל' מקום קשה למה דינה כנפל כנגד הרוטב והיה צריך להיות כנפלה שלא כנגד הרוטב שצריך ס' פעמים ס' וכמו שפסק שם בס"ה וכן יש להוכיח שהזיעה מתפשט גם בכל הצדדים ולא רק למעלה ממה שכתב הגלן מהראש"א בסימ' צב ס"ה ואם נפלה במקום הריקן אם הקדירה מכוסה דיני תמיד כמו נפל נגד הרוטב פ"ח עכ"ל הרי שהזיעה מתפשטת בכל מקום ריקן בקדירה למעלה ולצד דין ולפי"ז נראה שיש להגעיל גם בזיעה אכן יש להקפיד שהזיעה תהיה חמה בחום של מאה מעלות ששמעתי שזיעת אלכוהול אינה חמה כ"כ כל זה כתבתי מבלי לחפש בספרי אחרונים ולכן אין לסמוך על זה אלא אם יסכימו לזה עוד שני רבנים מובפקין וראיתי ממחבר זמנינו שהביא מהפרי חדש שכל שנבלע על ידי זיעה מועלת הגעלה על ידי זיעה ולפי דברינו צריך להועיל גם בבלע על ידי בישול ואולי מספקא ליה להפרי חדש עם זיעה בולע וצ"ע בדבריו.

ואחתום בכל מיני ברכות ויתברך בכל מילי דמיטב.

ידידו זלמן נחמיה נולדברג

נ.ב. בענין הזה נסתפקתי במה שנפסק בסימן קל"ד ביין נסך שנתערב ביין כשר אם שפך יין כשר לתוך טפה של יין נסך אוסר בכל שהוא אבל שפך יין נסך לתוך יין כשר מפך קטן בטל בס' ויש סוברים אפילו פחות מס' עיין שם בש"ך סק"ד ויש להסתפק בהגעיל כלי שבלע יין נסך ביין כשר שיש בו ס' האם בטל שדומה לשופך הבלוע לתוך היין הכשר שבתוך הקדירה או דלמא שבזמן הגעלה נבלע הכשר בנסך וזה דומה לשופך כשר ליין נסך שאינו בטל וצ"ע.

"שולחן מלכים", שנה ב גליון א (ד) מנ"א תשנ"ג